

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:	
34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177	
PODUREDNIŠTVO:	
34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646	Letna naročnina, Italija . . Lir 8.000 Letna inozemstvo . . . » 13.000 Letna inozemstvo, USA dol. 15 Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Posamezna številka Lir 150

Jugoslavija: odprta ali zaprta družba?

★

■ Tudi Aleksander Dubček, pobudnik »praške pomladi« iz leta 1968 se je pridružil skupini českoslovaških razumnikov, ki je v začetku letošnjega leta podpisala znano izjavo »Listina 77«, v kateri je rečeno: »da osnovne svoboščine, ki so jih českoslovaški predstavniki podpisali v Helsinkih in se obvezali spoštovati jih, obstajajo zgolj na papirju.«

V prejšnjih številkah smo govorili o zadnjih pojavih oporečnosti zvezi na Českoslovaškem zlasti v zvezi z znano Listino 77 ali pa o disidenci v Sovjetski zvezi. Tu so prav pred kratkim zaprli predstavnik odbora za nadzorstvo nad izvajanjem helsinkiških dogovorov, J. Orlova, medtem ko so tudi vidnejši predstavniki svobodljubnega gibanja (Saharov) v stalni nevarnosti. Menimo, da se moramo nekoliko dlje zaustaviti tudi ob položaju onstran naše meje, saj je tudi v Jugoslaviji čutili odmev češke Listine in to na najvišji ravni kontestacije.

Jugoslovanski uradni tisk je precej poročal o Listini 77 in marsikje tudi kritično in skoraj s simpatijo poročal o čeških disidentih. Podobne izjave smo slišali tudi iz ust vidnejših uradnih predstavnikov v Sloveniji. Zato je bilo pričakovati, da bo Listina našla svoj odmev tudi v tistih krogih v Jugoslaviji, ki jim uradna informacijska sredstva ne dajo na razpolago svojih časopisnih strani in mikrofонов. Gre za glavne predstavnike tistega »novega razreda«, ki so v svojem lastnem jazu spoznali oz. na lastni koži okusili vse sladkosti revolucionarnih pridobitev komunističnega režima! Sem spada v prvi vrsti nekdanji Titov soborec in glavni sodelavec, Milovan Djilas, pred padcem v nemilost predsednik jugoslovanske zvezne skupščine. V razgovoru s tujimi časnikarji je Djilas povedal nekaj bridkih resnic o sedanjem političnem položaju v Jugoslaviji, ki kažejo, da tudi Beograd ne izpolnjuje načel helsinške konference o svobodnem kretanju ter izmenjavi ljudi in idej. Djilas sam namreč še nima potnega lista, podobno pa tudi večje število drugih jugoslovanskih državljanov, ki jim iz političnih razlogov nočejo dovoliti potovanja v inozemstvo. Tudi nekaterim italijanskim državljanom slovenske narodnosti ne dovolijo vstopa na ozemlje SFLR Jugoslavije.

Milovan Djilas je med drugim izjavil, da obstoji kršitev človekovih pravic tudi v Jugoslaviji, kot obstoji podobno drugje v vzhodni Evropi. Dodal je še, da je v sorazmerju možno primerjati število političnih zapornikov s številom istih v Sovjetski zvezi. Bivši jugoslovanski komunistični prvak je še pripomnil, da je danes v Jugoslaviji okoli šest sto političnih jetnikov. Njih število je zlasti naraslo od leta 1971 dalje. Nadalje je Djilas poudaril, da vse to nima nič kaj opraviti z nekakim pritiskom Sovjetske zveze. Po

Prepričani smo, da Džilasove izjave — na žalost — držijo. To potrjujejo tudi razni Mihajlovi in Miklavčiči, ki sedijo v ječi zaradi svojih idejnih in političnih prepričanj. Prav tako smo prepričani, da skušajo oblasti vse te pojave minimizirati oziroma jih prikazati vsaj v drugačni, zanje ugodnejši luči. Tako je npr. slovenski partijski prvak Franc Setine v nekem intervjuju izjavil, da je »naš odnos do Listine 77 in predvsem do gonje proti njenim podpisnikom kritičen. Hkrati pa se zavedamo, da poskušajo izkoristiti to gonjo za svojo protikomunistično propagando najrazličnejši branitelji "svobodnega sveta", ki so, na primer, po zadnji vojni v obrambi "državljanских pravic" pred nekakšno komunistično nevarnostjo oropali milijone ljudi temeljne pravice — pravice do življenja...« Vsekakor pa to izbegavanje z napakami drugih nikogar ne more prepričati o tem, da so pravice do svobode vesti in izražanja nedeljive in svete, in to vedno in povsod!

Znano je, da se letos pripravila nadaljevanje helsinške konferen-
ce in to prav v Beogradu. Zato
so jugoslovanske oblasti posebej
budne, da ne bi prišlo prav v Ju-
goslaviji in pred samo konferen-
co do zanje neljubih situacij. To-
da: kdo je kriv? Vse to prihaja do
izraza v raznih izjavah uradnih
glasnikov, ki gredo od zunanjega
ministrstva do Tanjuga. Še pose-
bej se je to pokazalo v peticiji
61 jugoslovanskih intelektualcev
v zvezi s svobodo gibanja in potni-
mi listi. Zato je razumljivo, da bo
prihodnja beogradska konferenca
še z večjim poudarkom tako ali
drugače zavzela stališče do osnov-
nih vprašanj pravic človeka. Ne
gre namreč samo za meddržavne,
pač pa in predvsem za medčlove-
ške odnose.

Znani Titov biograf Vladimir Dedijer, nekdanji Džilasov somišljenik, navaja v neki svoji knjigi zanimiv zapis, ki je lahko danes v indirektni zvezi s temi problemi. Ko je bil jugoslovanski delegat pri Združenih narodih, mu je takratna ameriška zastopnica gospa Roosevelt dejala tole:

»Kadar ruski delegati govorijo o človekovih pravicah, mi zveni prazno, toda pri vas Jugoslovanih je nekaj vere. Prepričana sem, da bi povedali resnico, če bi nekega dne prišla na dnevni red za razpravo kršitev človekovih pravic v ZSSR, a tudi pri vas...« — O sancta simplicitas americana!

* * *

Francoski filozof Henri Bergson piše o dvojnem viru družbe. Stvarnost, v kateri ni spremembe in kjer je posameznik del celote ter v nji ni veliko prostora za svobodo, je zaprta družba. Tam pa, kjer vlada spoštovanje za vlogo osebnosti in smisel za duhovni napredek, imamo odprto družbo. Kam sodi sedanja jugoslovanska družba? Vsakdo naj si na to kar sam odgovori.

Prešernova proslava v Trstu

Društvo slovenskih izobražencev je tudi letos priredilo v ponedeljek 14. februarja v veliki dvorani v ul. Donizetti zelo uspešno Prešernovo proslavo, združeno z nagradanjem literarnega natečaja Mladike ter Mladega odra. Vse to je lepo povezoval nastop Radijskega odra ter zbora »Lojze Bratuž« iz Gorice.

Igralci Radijskega odra Matejka Maver, Ivan Bužecan, Pavel Bajc, Franko Žerjal, Ivo Sosič in Glavko Turk so zelo prepričevalno podali Mahničovo priredbo Krsta pri Savici ob ustrezni glasbeni spremljavi.

Sledil je priložnostni govor, ki ga je imel predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Damjan Paulin. Govornik je v luči praznika slovenske kulture in Prešernove poslanice osvetlil nekatere osnovne probleme slovenske manjšine v Italiji. Posebej je poudaril vlogo narodnih manjšin in njih povezave. Poudaril je pomen Osimskega sporazuma in izrazil željo, da bi odgovorne oblasti res uresničile člen 8 istega. Nadalje je predsednik SSO izjavil, da slovenska narodna skupnost odločno nasprotuje vsaki okrnitvi narodnega ozemlja in se odločno bojuje proti razlašcanju naše zemlje.

Prof. Martin Jevnikar je nato razglasil izid 5. natečaja Mladike za novele. Žirija

ni podelila prve in druge nagrade, medtem ko sta dve tretji nagradi prejeli za svoji literarni deli Tončka Curk in Majda Košuta.

Sledilo je nagrajevanje Mladi oder 76. Nagrade so prejeli Egon Štoka s Proseka, Kontovela ter Magda Lupinova, Damjan Paulin in Mira Štrukljeva za oder v Standrežu. Posebni nagradi sta za svoje odrsko in kulturno delovanje prejela še Karlo Glavič in Stana Oficija (Marijin dom v ul. Risorta).

Zadnja točka sporeda je obsegala nastop goriškega pevskega zbora »Lojze Bratuž«. Pod vodstvom dirigenta Stanka Jeričija je zbor odpel sedem pesmi, in sicer Jannequinov madrigal, Gallusovo Regali exprogenie, Tomčevo Majsko noč, Adamičovo Večerno pesem, Devovo v Vrabčevi priredbi Soči, Maličovo Zimski večer in Ciganovo Rožmarin spomin. Zbor je za svoja dognana izvajanja žel veliko odobranja.

Zelo dostojna in častna proslava Prešernovega dne je v bistvu prikazala prerez kulturnega ustvarjanja in prek pisane besede, odrske uprizoritve in zborovske pesmi posrečeno povezala vse naše kulturno delovanje.

